

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

JOGSZABÁLY ÁLTAL KÖTELEZŐVÉ TETT BIZTONSÁGI ELEMZÉS JOGI VÉDELME

SZJSZT-08/2016

A megkereső által feltett kérdések

1. Az SZJSZT véleményezze – a 2007. szeptember 13. napján a cég1 megbízásából készített SZJSZT-15/2007/01 számú, a biztonsági elemzésről mint műről általános érvénnyel adott állásfoglalás figyelembevételével – hogy a cég1 által a cég2-nek 2007. augusztus 3-i dátummal készített, a biztonsági felülvizsgálat eredményeként módosított biztonsági elemzés egészében tekinthető-e olyan szerzői alkotásnak, amelyet a szerzői jogi védelem megillet!
2. Az SZJSZT véleményezze, hogy a gyanúsított által készített 13 biztonsági elemzésben szereplő, a cég2 biztonsági elemzéséből átvett eredeti szövegrészek, ábrák, táblázatok önmagukban (szerkezetükre, felépítésükre, jellegükre tekintettel) rendelkeznek-e olyan egyéni, eredeti jelleggel, amely megalapozza a szerzői jogi védelmüket!
3. Amennyiben szükséges, a szakértő vegyen igénybe tanácskozási joggal külső szakértőt – a Szerzői Jogi Szakértő Testületről szóló 156/1999. (XI.3.) Korm. rendelet 6. § (2) bekezdése alapján – amennyiben a szakvélemény kialakításához a szakértő testület tagja nem rendelkezik a veszélyes ipari üzemek biztonsági területére vonatkozó szakismerettel!
4. Az SZJSZT véleményezze a 2. számú tanú álláspontját, melyet a Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT-15/2007/01 számú, 2007. szeptember 13-án kelt szakértői véleményében szereplő ad1. b) pont utolsó bekezdésével és az ad1. c) pontjának negyedik bekezdésével kapcsolatban tett a vallomásában!
5. A szakértő egyéb észrevételei.

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Tekintettel arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”, az eljáró tanács a megkeresés, illetve a megkereséshez csatolt adathordozón található elektronikus dokumentumok alapján hozta meg szakvéleményét.

A jelen ügy és a 2007-es szakvélemény kapcsolata néhány szóban:

Az eljárás során többször hivatkozott, SZJSZT-15/2007/1 számú ügyben eljáró tanács elnöke és szavazó tagja azonos a jelen ügyben kirendelt tanács elnökével és szavazó tagjával, kizáró ok nem áll fenn, s a korábbi szakvéleményben foglaltakat fenntartja.

A jelen szakvélemény nem tekinthető a 2007-es szakvélemény kiegészítésének.

Ad 1.

1.1. Az eljáró tanács megvizsgálta a cég1 által a cég2 – 2007. augusztus 3-i dátummal készített – *Felülvizsgálat eredményeként módosított biztonsági elemzés* című (a továbbiakban: eredeti mű) dokumentumot, és megállapította, hogy az *egészében* egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik, ebből következően annak szerzőjét a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. § (3) bekezdése alapján szerzői jogi védelem illeti meg.

1.2. Az eljáró tanács – utalva az SZJSZT egységes gyakorlatára, így például az SZJSZT-11/2005 számú szakvéleményben foglaltakra – rögzíti, hogy az *eredetiség* elsősorban azt jelenti, hogy a mű a szerző szellemi tevékenységéből fakadó, más alkotásoktól megkülönböztethető, ami elsősorban akkor nem lenne megállapítható, ha szolgai másolásról lenne szó. A nyomozás során részletesen feltárt tényállás szerint olyan körülmény nem merült fel, amely alapján feltételezhető lenne, hogy az eredeti mű egésze szolgai másolás útján jött volna létre. Bár a tényállás során az nem került megállapításra, hogy az eredeti művet ki vagy kik szerezték, az eljáró tanács a továbbiakban abból indul ki, hogy az eredeti szerző(k)től a cég1 – munkaviszony esetén az Szt. 30. § (2) bekezdése szerinti jogátszállással vagy felhasználási szerződés megkötésével (Szt. 42. §) kötelmi alapon – megszerezte az eredeti mű vagyoni jogait, ebből következőleg a cég1 származékos jogosultnak tekintendő.

1.3. Az eljáró tanács – ismét utalva az SZJSZT egységes gyakorlatára, így például az SZJSZT-11/2005 számú szakvéleményben foglaltakra – rögzíti, hogy egy mű *egyéni jellege* akkor állapítható meg, ha a mű alkalmas a szerző személyiségének megjelenítésére. Más oldalról megközelítve: ha az alkotás folyamatát külső kényszerek – pl. jogszabályi előírások, jogszabály által kötelezővé tett vagy önkéntesen alkalmazott szabványok, technológiai követelmények – nem szűkítik be olyan mértékben, hogy a gondolat lényegében csak egyféleképpen lenne rögzíthető, úgy az egyéniségnek tere marad az alkotási folyamatban. Mindaddig tehát, amíg az említett külső kényszerek a szerző alkotási keretét nem szűkítik végletesen be, és ebből következően a szerző több ténylegesen létező alternatív kifejezés-mód közül a személyiségének leginkább megfelelőt választhatja, úgy az egyéni jelleg tetten érhető a műben.

1.4. Kétségtelen tény, hogy a vizsgált mű tartalmát illetően részletes előírásokat tartalmaznak a jogszabályok, azonban ezek az előírások a súlyos káresemény elhárítási tervben (SKET-ben) kötelezően megjelenítendő adatokra vonatkoznak, és egészében nem korlátozzák a szerző szabadságát abban, hogy e kötelező tartalmi elemeket, illetve az azon túli gondolatokat milyen formában fejezik ki. Mindebből az ugyan nem következik, hogy akár a jogszabály által előírt kötelező adatok, akár az elemzés ugyancsak kötelezően meghatározott szerkezete, akár a kötelező elemeken túl megjelenített egyéb adatok önmagukban szerzői jogi védelem alatt állnának, de ezen adatok sajátos kifejezése elméletileg is alkalmas a szerző egyéniségének megjelenítésére, és az eredeti mű egésze vonatkozásában ez konkrétan is megállapítható.

1.5. A fenti megállapítások teljes összhangban vannak az SZJSZT-15/07/1 számú szakvéleményben megfogalmazott azon állítással, amely szerint „[a] biztonsági elemzés / biztonsági jelentés mind a tényanyag felkutatása és prezentálása, mind az írásba foglalás terén kellően széles alkotói mozgásteret biztosít ahhoz, hogy a szerzői jogi védelem megállapítható legyen – szakirodalmi műként. [1999. évi LXXVI. törvény, a továbbiakban Sztj. 1. § (2) a) és (3) bekezdés] A megkereső által az eljáró tanácsnak anonimizáltan benyújtott, elmondásuk szerint tipikusnak tekinthető elemzés ilyen egyéni-eredeti jellegű szakirodalmi mű, ami szerzői jogi védelem alatt áll.”

1.6. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy önmagában abból a körülményből, hogy az eredeti mű egésze szerzői jogi védelem alatt áll, nem következik, hogy az eredeti mű minden részletének felhasználásához szükség lett volna a vagyoni jogok jogosultjának engedélyére. Az Sztj. 16. § (1) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek a mű egészén túl a mű *valamely azonosítható részének* bármilyen felhasználására terjed ki kizárólagos engedélyezési joga. Nyilvánvalóan nem minősül a mű azonosítható részének például önmagában egy adat vagy önmagában egy munkamódszer alkalmazása, még akkor sem, ha az említett adat megszerzése vagy munkamódszer kidolgozása egyébként költséges, illetve nagy szakmai tudást igénylő feladat volt.

Ad 2.

2.1. Az eljáró tanács ezt követően részletesen megvizsgálta a gyanúsított által készített 13 biztonsági elemzésben szereplő, a cég2 biztonsági elemzéséből átvett eredeti szövegrészeket abból a célból, hogy megállapítsa, azok jogszerű felhasználásához szükséges lett volna-e az eredeti mű jogosultjától a felhasználást megelőzően engedélyt kérni. A vizsgálandó elemeket az eljáró tanács a számára átadott „Összehasonlító táblázat” elnevezésű fájl alapján azonosította.

Az eredeti mű vizsgálandó részének megjelölése	Az eljáró tanács véleménye az eredeti mű vizsgált részének szerzői jogi védelméről
16. oldal 2.4.1 pont: Meteorológiai jellemzők	A vizsgált elem az eredeti mű azonosítható részének minősül
37. oldal 7. Fejezet	A vizsgált elem az eredeti mű azonosítható részének minősül
48. oldal 13. táblázat: Kockázati mátrix	A vizsgált elem <i>nem minősül</i> az eredeti mű azonosítható részének
49. oldal 14. táblázat: Kockázati mátrix értékeinek értelmezése	A vizsgált elem <i>nem minősül</i> az eredeti mű azonosítható részének
50. oldal 15. táblázat: Használt kifejezések	A vizsgált elem <i>nem minősül</i> az eredeti mű azonosítható részének
83. oldal: Súlyosság szerinti sorrend az 1-es jelzőpontban	A vizsgált elem <i>nem minősül</i> az eredeti mű azonosítható részének
84. oldal 7.6.1. pont: Társadalmi kockázat meghatározása	A vizsgált elem az eredeti mű azonosítható részének minősül
106. oldalt követő Definíciók, meghatározások	A vizsgált elem <i>nem minősül</i> az eredeti mű azonosítható részének

2.2. Az eljáró tanács álláspontja szerint a megjelölt részek közül az eredeti mű 2.4.1., 7. és 7.6.1. pontja minősül az eredeti mű olyan azonosítható részének, amelyek jogszerű felhasználásához a vagyoni jogok jogosultjának engedélye (lett volna) szükséges. Az egyéb megjelölt részeket az eljáró tanács nem tekinti az eredeti mű azonosítható részeinek, mivel azok vagy csak kizárólag adatokat tartalmaznak, vagy egy-egy kifejezés meghatározását (definíciók) jelentik, ebből adódóan azokban a kreatív alkotásnak nem maradt olyan tere, ahol a szerző egyénisége megmutatkozhatott volna. Ez utóbbi részek tehát akkor sem részesülhetnek szerzői jogi védelemben, ha egyébként eredetiek abban a tekintetben, hogy újdonságnak tekintendők, szerzőjük azokat elsőként rögzítette, mivel esetükben az egyéni jelleg nem állapítható meg.

2.3. Az eljáró tanács külön megvizsgálta a 13., 14. és 15. számú, illetve a 83. oldalon található táblázatokat abból a szempontból is, hogy azok gyűjteményes műként, esetleg adatbázisként védelem alatt állhatnak-e. Ennek kapcsán az eljáró tanács emlékeztet, hogy az Szjt. 7. §-a szerint gyűjteményes műként egy táblázat akkor állhat védelem alatt, ha a felvett elemek összeválogatása, illetve az adatok elrendezése, szerkesztése mutat egyéni, eredeti jelleget. Az SZJSZT egységes gyakorlata szerint (lásd pl. SZJSZT-38/2006/1) egy gyűjtemény összeválogatása nem rendelkezik egyéni jelleggel, ha az adott gyűjtemény – egy telefonkönyvhöz

hasonlóan – az összes lehetséges adat összefoglalására törekszik. Ehhez hasonlóan a gyűjtemény szerkesztése, elrendezése nem rendelkezik egyéni jelleggel, ha nem mutat túl az adatok nyilvánvaló elrendezésén. Az eljáró tanács megítélése szerint a hivatkozott táblázatok sem összeválogatásuk, sem pedig elrendezettségük okán nem minősülnek gyűjteményes műnek.

Ad 3.

3.1. Az eljáró tanács rögzíti, hogy a megkereső által feltett kérdések olyan szerzői jogi szakkérdésnek minősülnek, amelyek megválaszolásához az általános szerzői jogi ismereteken túl nem szükséges a veszélyes ipari üzemek biztonsági területére vonatkozó szakismerettel rendelkezni. Ebből következően az eljáró tanács szakvéleményének kialakítása során külső szakértő nem került bevonásra.

Ad 4.

4.1. A hivatkozott, 2016. április 04. napján felvett tanúkihallgatási jegyzőkönyvben a 2. számú tanú az alábbiakat rögzíti: „Az élm tárt SKET-eket és a táblázatot áttekintettem, melynek alapján vallomáomat az alábbiak szerint kívánom kiegészíteni. Az Ad1. b) pont utolsó bekezdésével kapcsolatban fontosnak tartom elmondani, hogy a forrásból átvett, azonosított részletek – de nem csak ezek – az eredeti elemzés megközelítésmódjának egyediségét mutatják. Az eredeti elemzésnek ugyanazon részei, elemei kerültek átvételre a SKET-dokumentumok készítése során. Néhány SKET esetében azonosíthatóak további, csak azokban megjelenő átvett részek is. A meteorológiai adatok rész nem pusztán adatok felsorolása, hanem a szerzők által alkotott elemzési modellhez szükségesek. Az adatok ilyen csoportosítása az eredeti elemzés vonatkozásában egyedi, mert ezekkel végezhető el az elemzés. Az adatok részét képezik tehát a mű egyedi jellegzetességének. A társadalmi kockázat meghatározására és bemutatására kidolgozott megközelítést tükrözi az eredmény bemutatásának módja is, a két dolog nem függetleníthető egymástól. A kockázati mátrix, a kockázati mátrix értékeinek értelmezése szintén egyedi jellegzetessége az elemzésnek, nem eredmények. A készített dokumentumok is akként használják, mint az eredeti: a súlyos baleseti szcenáriók csoportosítására. A mátrixban a színekkel is jelölt kategóriák határai (melyik sárga, melyik piros) megközelítéstől, elemzőtől függően változhatnak. Lehet 3x3, de 6x6 mátrix is. A definíciók, meghatározások nem egyedileg, egyenként jellemzik az elemzést, hanem a lista egészében sajátossága az elemzésnek: ezek szükségesek az elemzési megközelítés, az értelmezés kifejtéséhez. Egy másik elemzés szükségszerűen nem ugyanezen definíciókat és meghatározásokat használná, bár lennének közös elemek. Az eredeti elemzés 7. fejezete, különösen a 7.1, 7.2, 7.3 alfejezetek képezik az elemzés kifejtésének kulcselemeit. Ez lényegét tekintve elemzési módszerek szintetizált, egymásra épülő módon történő alkalmazása, az egyes lépésekben kapott eredményekre alapozva egy következő módszer alkalmazása, majd legvégül a jogszabályi megfelelés igazolására alkalmas eredmény előállítás. Ezek megjelenése a készített dokumentumokban – jelentéktelen, a szóhasználatban

és a konkrét elemzéssel összefüggő értelmező, nyilvánvalóan szükséges utalásokban mutakozó különbségektől eltekintve – kétséget kizáróan az eredeti mű gondolatszövedékének átvételét jelzi.”

4.2. Az eljárás során többször hivatkozott, SZJSZT-15/2007/1 számú ügyben eljáró tanács az alábbiakat rögzítette szakvéleménye hivatkozott bekezdéseiben: „Az eljáró tanács megjegyzi: ha a gyakorlatban szolgálai másolás történne, és egy vállalkozó által elkészített biztonsági elemzést egy másik vállalkozó az adott üzem tekintetében a megalapozó kutató-elemző munka elvégzése nélkül felhasználna (pl. átdolgozna), valószínűleg nem lenne képes arra, hogy önmagában a tényeket, következtetéseket emelje át a kifejtés gondolatszövedékének átvétele nélkül. A gyakorlatban ezért sok esetben a szolgálai másolások elleni fellépéshez a szerzői jog a szakirodalmi mű védelme útján segítséget nyújt.” [Ad1. b) utolsó bekezdése]

„Jelen ügyben ez azt jelenti, hogy a hatósági engedélyezési eljárása során az elemzés szerző[jé]t nem illetik meg a szerzői jogok. Ha azonban az üzemeltető az elemzés rendszeres felülvizsgálatakor vagy szükséges módosításakor használja fel az eredeti elemzést (mint szakirodalmi művet), pl. többszörözi vagy átdolgozza azt, akkor ehhez az eredeti elemzés szerzőinek engedélyére van szüksége.” [Ad1. c) negyedik bekezdése]

4.3. Az eljáró tanács a szerzői jogi védelemmel kapcsolatban a fentiekben részletesen kifejtette álláspontját, amelynek kidolgozásakor a rendelkezésére bocsátott teljes iratanyagot, annak részeként pedig a 2. számú tanú álláspontját is figyelembe vette. A 2. számú tanúnak a megkereső által hivatkozott álláspontja olyan új elemet nem tartalmaz, amely miatt a korábban kialakított szakvéleményét módosítani lenne szükséges. A 2. számú tanú elsősorban azt vette figyelembe, hogy az eredeti műből igazolhatóan átvételre kerültek egyes tartalmi elemek a megkeresésben megjelölt más elemzésekbe, ez a körülmény azonban önmagában nem alkalmas arra, hogy a szerzői jogok megsértését igazolja.

4.4. Az eljáró tanács jelzi, a tanácsadói és szakértői piacon nem új jelenség, hogy a megrendelésre elkészített tanulmányok, elemzések szerzői jogi védelme kérdésként felmerül. Ennek alapvető oka, hogy az elemzések, tanulmányok elsődleges értékét nem csupán az abban szereplő – esetenként önmagukban is rendkívül értékes – adatok, hanem az adatok kinyerésére, értékelésére használt módszertanok adják.

4.5. A tanulmányokat, elemzéseket készítő szakemberek és vállalkozások elsődleges üzleti érdeke az, hogy az elemzésekben szereplő minden elem hasznosítására – kifejezetten közénk értve az adatokat és módszertanokat is – kizárólagos felhasználási jogosultságot, vagyis másként kifejezve jogi monopóliumot hozzanak létre. A szerzői jog azonban nem biztosít a szellemi tevékenység útján elérhető valamennyi eredmény számára ilyen védelmet. Ahogy azt az eljáró tanács fent már hangsúlyozta, például adatok, tények önmagukban nem áll-

hatnak védelem alatt akkor sem, ha egyébként ezen adatok előállítására jelentős költséget jelent, és akkor sem, ha egyébként ezen adatok nélkül egy-egy tanulmány, elemzés nem lenne elkészíthető. De az Szjt. 1. § (6) bekezdése alapján a szerzői jogi védelem nem terjed ki az eljárásokra, ötletekre, elvekre, működési módszerekre sem. A szerzői jogi monopólium említett korlátozása mögött az áll, hogy anélkül a szerzői jog végső soron a tudományos fejlődés korlátját jelentené, amely azonban éles ellentétben áll a jogterület céljával. Különösen könnyen kimutatható ez egy-egy tudományág definíciós készlete esetén, hiszen ha – természettudományos példával élve – bárki monopóliumot igényelhetne pl. a „kovalens kötés” fogalom meghatározására, úgy e fogalmat később már senki sem használhatná előzetes engedélykérés és díjfizetés nélkül. A definíciókészítés, vagyis egyes fogalmak sajátos, adott tudományterülethez igazodó meghatározásának alapvető jellegzetessége, hogy az alkotó a létező leprecízebben törekszik adott jelenség leírására. Egyes fogalmak tudományos igényű meghatározása az egyetlen létező megfogalmazást tartalmazza, ebből adódóan az alkotói szabadság olyan mértékben beszűkül, amely kizárja adott fogalommagyarázat egyéni jellegét.

4.6. Az eljáró tanács jelzi továbbá, hogy az eredeti mű 106. oldalát követő definíciók és meghatározások közül számos az eredeti mű szerzője által is elismerten a „Red Book”-ból [CPR12E], a „Yellow Book”-ból [CPR14E] és az Európa Tanács 96/82/EC számú irányelvéből került átvételre. A szolgai másolás az eredeti mű szerzője vonatkozásában nem keletkeztethet szerzői jogot. Az Szjt. 1. § (4) bekezdése továbbá kifejezetten kizárja a szerzői jogi oltalom köréből a jogszabályokat, ezért az európai uniós irányelvből való átvétel ezen okból sem állhat szerzői jogi oltalom alatt. A definíciók és meghatározások közül jelentős számú olyan is található, amely a hétköznapi életben alkalmazott kifejezéseket és azok úgyszintén a hétköznapi életben alkalmazott magyarázatát tartalmazza. Egyes kifejezésekre, illetve azok meghatározására a szerzői jog kizárólagos jogot nem keletkeztethet. Az eljáró tanács mindezt összegezve azon az állásponton van, hogy a hivatkozott definíciók és fogalom meghatározások az említett okok miatt nem állnak szerzői jogi védelem alatt.

4.7. Az eljáró tanács a fentiekből következően nem vitatja, hogy az eredeti mű alapján egy részletesen kidolgozott, jelentős szellemi befektetést igénylő módszertan és egyes költségesen kinyerhető adatok szolgálnak, ezek nélkül az eredeti mű nem lett volna elkészíthető. Az eljáró tanács álláspontjának központi eleme – a korábban már hivatkozott SZJSZT-15/2007/1 számú szakvéleménnyel összecsengő módon –, hogy a szerzői jogi védelem sem a módszertan, sem pedig az alapul szolgáló adatok másodlagos hasznosítását nem akadályozhatja meg. Erre bizonyos esetben a szellemi alkotások védelmére vonatkozó egyéb oltalmi formák, illetve az üzleti titkok védelmére szolgáló jogszabályok megoldást nyújthatnak, azok megítélése, mérlegelése tárgyában azonban az eljáró tanácsnak hatásköre nincs.

Ad 5.

Az eljáró tanács a vizsgálatok során arra jutott, hogy több ponton is igazolható az eredeti mű engedélyköteles felhasználása. Az eljáró tanácsnak feltett kérdések nem tértek ki a jogsértéssel okozott vagyoni hátrányra, a büntetőeljárás során annak vizsgálata azonban szükséges, hogy az adott engedélyköteles felhasználásokhoz milyen vagyoni hátrány kapcsolódik. Az eljáró tanács számára átadott adatok és dokumentumok alapján az nem volt megállapítható, hogy a jogsértéssel okozott vagyoni hátrányt miként kell minősíteni a büntető anyagi jog szabályai szerint.

Dr. Novák Tamás, a tanács elnöke
Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja
Dr. Munkácsi Péter, a tanács szavazó tagja

* * *